

ВІДГУК опонента
Тульчинської Світлани Олександрівни,
доктора економічних наук, професора,
завідувача кафедри економіки і підприємництва Національного технічного
університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського» на дисертаційну роботу
Федяя Ярослава Ігоровича на тему: «Формування системи фінансового
контролінгу агропромислових підприємств в умовах цифрової економіки»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 Фінанси,
банківська справа та страхування

Актуальність обраної теми дисертаційної роботи

Агропромислові підприємства сьогодні функціонують в Україні в надскладних умовах ведення бізнесу. Підвищення рівня конкуренції, прискорення технологічних змін, динамічність зовнішнього середовища, виклики війни, ускладнення соціально-економічної ситуації та інші чинники суттєво впливають на поточну діяльність зазначених економічних суб'єктів і визначають їхню спроможність забезпечувати стабільний стратегічний розвиток у довгостроковій перспективі.

За таких умов особливої актуальності набуває впровадження сучасних управлінських інструментів, використання яких дозволяє більш якісно аналізувати внутрішній фінансовий стан підприємства, визначати його потенціал до подальшого розвитку, своєчасно оцінювати наявні зовнішні загрози та ризики, а також прогнозувати їх можливий вплив на окремі бізнес-процеси функціонування агропромислових підприємств.

Відповідно фінансовий контролінг сьогодні виступає одним із таких інструментів, ефективне використання якого дає змогу керівникам і власникам агропромислових підприємств побудувати дієву систему управління інформаційними ресурсами, що відображають реальні тенденції їх функціонування, а також забезпечити формування релевантної, верифікованої інформації для прийняття своєчасних і обґрунтованих управлінських рішень.

Саме тому забезпечення ефективного функціонування системи фінансового контролінгу агропромислового підприємства є важливим напрямом підвищення результативності системи фінансового менеджменту, удосконалення

інформаційно-аналітичного забезпечення управління та зміцнення фінансової стійкості таких підприємств. Відповідно розроблення нових концептуальних підходів до побудови дієвої системи фінансового контролінгу агропромислових підприємств є важливим науковим завданням і потребує проведення нових досліджень у цьому напрямі. Саме тому дисертаційна робота Федяя Ярослава Ігоровича є своєчасною та актуальною.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана в межах планів науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» за такими темами: «Формування інноваційно-інвестиційних засад сталого розвитку суб'єктів підприємництва в умовах євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0121U113249), у межах якої автором обгрунтовано сутність системи фінансового контролінгу агропромислових підприємств; «Розробка механізму фінансування інноваційного відновлення стратегічно важливих секторів економіки України у післявоєнний період» (номер державної реєстрації 0123U104318)), у межах якої здобувачем обгрунтовано фінансові ризики цифрового розвитку агропромислових підприємств.

Ступінь обгрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність

Теоретичні положення за темою дисертаційного дослідження всебічно опрацьовані автором, про що свідчать логічна побудова роботи, змістовне наповнення її розділів та критичний аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених. Мета дослідження визначена чітко і коректно, предмет і об'єкт відповідають темі роботи. Завдання повністю узгоджуються з метою роботи та забезпечують її розкриття.

Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів, а саме: метод контент-аналізу – для дослідження змісту категорій «контролінг», «фінансовий контролінг», «цифровий фінансовий контролінг», а також аналізу сформованих у

науковій літературі підходів до їх трактування; системний підхід – для обґрунтування сутності, структури та особливостей функціонування системи фінансового контролінгу агропромислового підприємства; метод систематизації – для конкретизації специфічних рис господарської діяльності агропромислових підприємств та особливостей формування системи їх фінансового контролінгу; статистичні методи аналізу – для виокремлення сучасних тенденцій розвитку агропромислових підприємств в Україні та оцінювання результатів їх цифрової трансформації; індексний метод – для розроблення інтегрального індексу оцінювання стану функціонування системи фінансового контролінгу агропромислового підприємства; методи класифікації та групування – для систематизації внутрішньосистемних перешкод розвитку системи фінансового контролінгу агропромислових підприємств; методи аналізу та синтезу – для обґрунтування структури механізму формування системи цифрового фінансового контролінгу, моделі її функціонування та стратегічних напрямів розвитку; економіко-математичні методи – для дослідження впливу окремих макроекономічних чинників на фінансовий стан і результати діяльності агропромислових підприємств.

Дисертація Федя Я.І. на тему «Формування системи фінансового контролінгу агропромислових підприємств в умовах цифрової економіки» є ґрунтовною та оригінальною науковою працею, що характеризується цілісною побудовою та відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів №44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 р.

Наукова новизна одержаних результатів

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та опублікованими науковими працями дозволяє погодитися із положеннями, які виносяться на захист щодо наукової новизни:

удосконалено:

– науково-прикладні положення щодо впровадження та функціонування моделі системи цифрового фінансового контролінгу агропромислового підприємства (с. 175-178, рис. 3.4);

– теоретико-прикладні положення щодо функціонування та трансформації системи фінансового контролінгу агропромислового підприємства (с. 54-57, рис. 1.4);

– класифікацію фінансових ризиків агропромислового підприємства (с. 147-149, табл. 3.1);

– методичні положення до оцінювання стану функціонування системи фінансового контролінгу агропромислового підприємства (с. 134-137, рис. 2.23);

набуло подальшого розвитку:

– поглиблено понятійно-категоріальний апарат фінансової науки у частині уточнення змісту категорії «фінансовий контролінг агропромислового підприємства» (с. 54);

– прикладні засади формування механізму трансформації системи фінансового контролінгу агропромислового підприємства в умовах цифрової економіки (с. 180-184, рис. 3.5);

– класифікація внутрішньосистемних перешкод впровадження системи фінансового контролінгу на агропромислових підприємствах (с. 130-133).

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення отриманих результатів полягає в доведенні основних положень, викладених у дисертації, до рівня методичних розробок та практичних рекомендацій щодо забезпечення розвитку агропромислових підприємств в умовах цифрової економіки. Результати дисертаційної роботи використовуються у діяльності:

ТОВ «АГРОТРЕЙДГРУП ЛТД»: використано методичні рекомендації щодо побудови інформаційноаналітичного забезпечення системи фінансового контролінгу; рекомендації щодо удосконалення процесів планування, бюджетування, контролю витрат та прогнозування фінансових результатів підприємства (№ 17 від 13.05.2026 р.);

Фермерське господарство «Інтер-Агро-База»: застосовано рекомендації щодо інтеграції цифрових інструментів у процеси фінансового планування та внутрішнього контролю, пропозиції щодо підвищення ефективності управління витратами та фінансовими потоками (№ 49 від 13.05.2026 р.);

Національного університету «Чернігівська політехніка»: використано у навчальному процесі кафедри фінансів, банківської справи та страхування при розробці методичних матеріалів, а також під час проведення лекційних та практичних занять з таких освітніх компонентів: «Фінанси підприємств», «Фінансовий аналіз», «Фінансовий менеджмент» (№ 202/08- 841 від 12.05.2026).

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційної роботи опубліковано у 11 наукових працях, з них: 1 стаття в іноземному науковому виданні (Web of Science); 4 статті у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 6 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій – 9,5 друк. арк.; особисто автору належить – 6,0 друк. арк.

Автором дотримані вимоги п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р., № 44, щодо кількості публікацій, відповідності опублікованим результатам тим, що містяться у дисертації, апробації її основних положень.

Дотримання норм академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушення академічної доброчесності. Дисертант дотримувався норм та принципів академічної доброчесності, норм законодавства про авторське право, порушень яких, як і академічного плагіату, не виявлено. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

**Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви,
зауваження на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії
під час захисту дисертації**

1. У роботі достатньо ґрунтовно розкрито зміст фінансового контролінгу, проте було б доцільно більш детально показати взаємозв'язок між фінансовим контролінгом, внутрішнім аудитом та фінансовим контролем.

2. Було б доцільно більш детально проаналізувати вплив воєнних ризиків на фінансовий стан агропромислових підприємств.

3. Автор обґрунтовує необхідність цифрової трансформації системи фінансового контролінгу, однак доцільно було б більш ґрунтовно висвітлити потенційні негативні наслідки для агропромислових підприємств надмірної автоматизації управлінських процесів.

4. При дослідженні фінансових ризиків цифрового розвитку доцільно було б ширше висвітлити питання кіберризиків та їх впливу на фінансову діяльність агропромислових підприємств.

5. Доцільно було б окремо розглянути питання цифрової компетентності персоналу як одного із чинників ефективного функціонування системи фінансового контролінгу.

Вказані зауваження та дискусійні положення не знижують загальної теоретичної та практичної значущості дисертації та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи Федя Ярослава Ігоровича.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Федя Ярослава Ігоровича на тему «Формування системи фінансового контролінгу агропромислових підприємств в умовах цифрової економіки» є завершеним дослідженням, яке виконане на актуальну тему, містить положення наукової новизни.

Дисертація відповідає спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» (зі змінами) та «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами й доповненнями від 19 травня 2023 р. № 502) та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 19 травня 2023 р. № 502).

Зазначене дозволяє зробити висновок, що Федяй Ярослав Ігорович, автор дисертації «Формування системи фінансового контролінгу агропромислових підприємств в умовах цифрової економіки», заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Опонент:

**доктор економічних наук,
професор, завідувач кафедри
економіки і підприємництва**

**Національного технічного
університету України**

**«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»**

Світлана ТУЛЬЧИНСЬКА

